

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

законних інтересів громадян та локальних правових традицій і моделей з урахуванням двох тенденцій: приватизації кримінально-правових відносин у сфері регулювання відповідальності за кримінальні проступки і злочини невеликої тяжкості та призонізації загальнокримінальної злочинності.

Саме стабільність і жорстокість загальнокримінальної заборони наряду з гуманізацією і диверсифікацією відповідальності за кримінальні проступки визначає майбутній розвиток системи і галузі. У цьому напрямку працює наукова школа кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».

Ключові слова: кримінально-правова доктрина, гуманізація відповідальності.

У роботі розглянуті історичні передумови, сучасний стан та характеристики школи кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». На ос-

нові вивчення напрямків наукових досліджень сформульовано перспективи аналізу проблематики формування кримінально-правових відносин в умовах сталого розвитку.

В работе рассмотрены исторические предпосылки, современное состояние и характеристики школы уголовного права Национального университета «Одесская юридическая академия». На основе изучения направлений научных исследований сформулированы перспективы анализа проблематики формирования уголовно-правовых отношений в условиях устойчивого развития.

Historical boundaries, modern status and characteristics of National University ‘Odessa law academy’ School of criminal law are analyzed in this issue. It is stressed that criminal legal relations ways of formation are relied on some basic ways existed in sustainable development circumstances.

УДК 343.13

Ю. Аленін,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу

І. Гловюк,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Кафедра кримінального процесу Одесської державної юридичної академії була створена у січні 1998 р. Завідувачем кафедри став Юрій Павлович Аленін.

У даний час кафедра кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» здійснює підготовку студентів усіх спеціалізацій університету за такими дисциплінами:

кримінальний процес; прокурорський нагляд у досудовому провадженні; прийняття кримінально-процесуальних рішень; міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві; повноваження судді у кримінальному судочинстві; теорія доказів у кримінальному процесі; судовий контроль у кримінальному судочинстві; ювенальна юстиція в Україні; процесуальні документи у кримі-

нальній справі; провадження слідчих дій; нове кримінальне процесуальне законодавство.

Викладачі кафедри кримінального процесу активно здійснюють наукові розвідки у сфері кримінального процесу, надають пропозиції до проектів нормативних актів, надають відповіді на запити щодо застосування та тлумачення кримінальних процесуальних норм. Крім того, викладачі кафедри систематично проводять лекції для працівників судів та правоохоронних органів.

Викладачі кафедри постійно беруть участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових та науково-практичних конференціях та семінарах, які проходять у Києві, Одесі, Харкові, Львові, Луганську, Запоріжжі, Дніпропетровську, Донецьку, Миколаєві, Хмельницькому, Сумах, Івано-Франківську, Луцьку, Сімферополі. Слід відмітити і участь викладачів кафедри у зарубіжних конференціях у Москві, Санкт-Петербурзі, Мінську, Великому Новгороді, Уфі, Челябінську, Курську, Караганді.

Слід відмітити і широку репрезентативність наукових досліджень кафедри у провідних українських та зарубіжних журналах та збірниках наукових праць, зокрема: «Право України», «Держава і право», «Підприємництво, господарство і право», «Вісник Верховного Суду України», «Бюлєтень Міністерства юстиції України», «Вісник прокуратури», «Адвокат», «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики», «Юридична Україна», «Актуальні проблеми держави і права», «Актуальні проблеми політики», «Митна справа», «Юридичний вісник», «Проблеми законності», «Південноукраїнський правничий часопис», «Вісник Львівського університету. Серія юридична», «Часопис Академії адвокатури України», «Часопис Київського університету права», «Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ», «Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка», «Вісник Академії адвокатури України», «Форум права», «Прокурорская и

следственная практика», «Современное право», «Мировой судья», «Российский судья», «Уголовное право», «Уголовное судопроизводство», «Закон и жизнь», «Следователь».

Викладачами кафедри кримінального процесу опубліковано Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р., який витримав декілька перевидань (Кримінально-процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. Ю. П. Аленіна. — Х. : ТОВ «Одіссей», 2011. — 976 с. ; Уголовно-процесуальний кодекс України : науч.-практ. коммент. — Изд. 5-е, доп. / под общ. ред. В. Т. Маляренко, Ю. П. Аленина. — Х. : Одиссей, 2009. — 1008 с.); підручник із кримінально-процесуального права України (Кримінально-процесуальне право України : підручник / за заг. ред. Ю. П. Аленіна. — Х. : ТОВ «Одіссей», 2009. — 816 с.); навчальний посібник для підготовки до іспиту з кримінального процесу України (Кримінальний процес України : навч. посіб. для підготовки до іспиту / за заг. ред. Ю. П. Аленіна. — Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. — 328 с.); практикум із кримінального процесу (Лукашкина Т. В. Уголовний процес : практикум / Т. В. Лукашкина, Н. И. Пашковский ; под ред. Ю. П. Аленина. — Х. : Одиссей, 2005. — 232 с.); науково-методичний посібник із міжнародного співробітництва у кримінальному судочинстві (Пашковський М. І. Міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві : навч.-метод. посіб. / М. І. Пашковський ; ОНЮА. — О. : Фенікс, 2007. — 120 с.); навчально-методичний посібник із кримінального процесу (Смирнов М. І. Кримінальний процес України : навч.-метод. посіб. / М. І. Смирнов, І. В. Гловюк. — О. : Фенікс, 2008. — 652 с.); навчально-методичний посібник із прокурорського нагляду у досудових стадіях (Смирнов М. І. Нагляд прокурора у досудових стадіях кримінального процесу України : навч.-метод. посіб. / М. І. Смирнов, І. В. Гловюк. — О. : Фенікс, 2009. — 128 с.); навчально-методичний посібник із прийняття кримі-

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

нально-процесуальних рішень (Пожар В. Г. Прийняття кримінально-процесуальних рішень : навч.-метод. посіб. / В. Г. Пожар, І. В. Гловюк, М. М. Стоянов, В. К. Волошина. — О. : Фенікс, 2011. — 184 с.); навчально-методичний посібник «Прийняття процесуальних рішень за новим кримінальним процесуальним законодавством України», навчально-методичний посібник «Теорія доказів у кримінальному судочинстві». Підготовлено Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу 2012 р.

Завідувач кафедри кримінального процесу — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Юрій Павлович Аленін. Ю. П. Аленін у 1984 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Особливості розслідування розкрадань рибопродуктів у типових слідчих ситуаціях». У 1987 р. отримав наукове звання доцента. У 1997 р. Ю. П. Аленін захистив докторську дисертацію на тему: «Теоретичні та практичні основи розкриття та розслідування осередків злочинів». У 2001 р. йому було присвоєно вчене звання професора.

Ю. П. Аленін є автором більш ніж 100 друкованих праць, найбільш відомими з яких є: «Особенности расследования тяжких преступлений против личности» (Одесса, 1996); «Выявление и расследование очагов преступлений» (Одесса, 1996); «Процессуальные особенности производства следственных действий» (Одесса, 2002), співавтором колективних монографій «Расследование тяжких преступлений» (Харьков, 2006); «Введение в украинское право» (Одесса, 2005, 2009). Ю. П. Аленін є керівником авторського колективу з підготовки Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також авторського колективу із підготовки підручника: «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009) та посібника: «Кримінальний процес України» (Харків, 2010).

Сфера наукових інтересів професора Ю. П. Аленіна — проблеми розслідування тяжких злочинів, слідчі дії та їх провадження, порушення кримінальних справ приватно-публічного обвинувачення, запобіжні заходи у кримінальному процесі, процесуальна самостійність слідчого як суб'єкта кримінального процесу, судовий контроль у досудовому провадженні, досудове провадження за КПК 2012 р.

Під керівництвом професора Ю. П. Аленіна було захищено 16 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Професор Ю. П. Аленін був науковим консультантом при підготовці дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук Ю. О. Гурджі.

Ю. П. Аленін приймає участь у експертних оцінках законопроектів, які надходили від комітетів Верховної Ради України та народних депутатів України; підготовці відповідей на запити Конституційного Суду України, Верховного Суду України; Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Ю. П. Аленін приймав участь у Робочій групі з доопрацювання Кримінального процесуального кодексу України (за розпорядженням голови Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохранної діяльності про утворення Робочої групи з доопрацювання проекту Кримінального процесуального кодексу України від 13.02.2012 р.), у комітетських слуханнях на тему: «Простан підготовки до розгляду у другому читанні Кримінального процесуального кодексу України» (реєстр. № 9700) від 29 лютого 2012 р.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Микола Іванович Пашковський у 2003 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Особливості доказування у кримінальних справах, пов’язаних із наданням міжнародної правової допомоги». Сфера наукових інтересів М. І. Пашковського — міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві, міжнародні стандарти кримінального судочин-

ства, європейське кримінальне право, доказування у справах з міжнародним елементом, екстрадиція, дистанційне кримінальне правосуддя, участь представників народу у здійсненні правосуддя. М. І. Пашковський — автор багатьох друкованих праць, у тому числі: науково-методичного посібника «Міжнародне співробітництво у кримінальному судочинстві» (Одеса, 2007); співавтор навчального посібника «Кримінальне право ЄС» (Одеса, 2004); співавтор робочої програми з курсу лекцій «Міжнародноправові стандарти прав людини у сфері кримінальної та пенітенціарної юстиції» (Одеса, 2006); співавтор практикуму «Уголовний процес» (Хар'ков, 2005); співавтор підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009) та посібника «Кримінальний процес України» (Харків, 2010). М. І. Пашковський входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Максим Іванович Смирнов у 2005 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Особливості надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах з використанням методу відеоконференції». Сфера наукових інтересів М. І. Смирнова — надання взаємної правової допомоги з використанням методу відеоконференції, інститут екстрадиції, міжнародний кримінальний процес. М. І. Смирнов — автор багатьох друкованих праць, у тому числі монографії «Інститут взаємної правової допомоги у кримінальних справах: сучасний стан та перспективи розвитку» (Одеса, 2006), співавтор навчально-методичного посібника «Кримінальний процес України» (Одеса, 2008), «Нагляд прокурора у досудових стадіях кримінального процесу України» (Одеса, 2009), підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009). М. І. Смирнов входить до авторського колективу На-

уково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Доцент кафедри кримінального процесу Тетяна Василівна Лукашкіна здійснює наукові дослідження у сфері проблем кримінального переслідування, доказування у кримінальному процесі, проблем судових стадій кримінального процесу, ювенальної юстиції в Україні. Т. В. Лукашкіна є автором наукових праць з питань видачі осіб, суду та прокурора як суб'єктів доказування у стадії судового розгляду, меж судового розгляду, проблем створення ювенальної юстиції в Україні. Т. В. Лукашкіна входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також є співавтором практикуму «Уголовний процес» (Хар'ков, 2005), підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009) та посібника «Кримінальний процес України» (Харків, 2010).

Доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук Євгенія Миколаївна Гідулянова у 2008 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Кримінальне провадження у справах малолітніх». Сфера наукових інтересів Є. М. Гідулянової — правовий статус осіб, які не досягли віку кримінальної відповідальності, кримінальне провадження у справах малолітніх. Є. М. Гідулянова є автором наукових праць з питань правового статусу осіб, які не досягли віку кримінальної відповідальності, становища малолітніх осіб у різних стадіях кримінального процесу. Є. М. Гідулянова входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009).

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

Доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук Людмила Миколаївна Гуртієва у 2008 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Етичні основи діяльності слідчого». Сфера наукових інтересів Л. М. Гуртієвої — теорія слідчої етики, етичні основи діяльності слідчого, забезпечення моральнісних цінностей особистості у досудових стадіях кримінального процесу. Л. М. Гуртієва є автором наукових праць з питань слідчої етики, забезпечення моральнісних цінностей особистості у кримінальному процесі, морально-правових аспектів відносин між слідчим та обвинуваченим, суду присяжних. Л. М. Гуртієва входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009).

Доцент кафедри кримінального процесу Ірина Василівна Гловюк захистила у 2009 р. кандидатську дисертацію на тему: «Судова діяльність у досудовому провадженні». І. В. Гловюк розробляє наукові проблеми судової діяльності у досудовому провадженні, кримінально-процесуальних функцій. І. В. Гловюк має наукові праці з питань судової діяльності та її напрямів у кримінальному процесі, поняття правосуддя у кримінальних справах, кримінально-процесуальних функцій. І. В. Гловюк входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також є співавтором навчально-методичних посібників «Кримінальний процес України» (Одеса, 2008), «Нагляд прокурора у досудових стадіях кримінального процесу України» (Одеса, 2009), підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009), посібника «Кримінальний процес України» (Харків, 2010). І. В. Гловюк є автором монографії «Судова діяльність

у досудових стадіях кримінального процесу: теорія і практика» (Одеса, 2010).

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Владлена Костянтинівна Волошина захистила у 2010 р. кандидатську дисертацію на тему: «Реалізація галузевих та специфічних принципів кримінального процесу у стадії досудового розслідування». В. К. Волошина розробляє наукові проблеми реалізації принципів кримінального процесу у стадії досудового розслідування. В. К. Волошина має друковані праці з питань поняття та системи принципів кримінального процесу, специфічних принципів досудового слідства, реалізації у досудовому розслідуванні окремих загальноправових, міжгалузевих та галузевих принципів кримінального процесу. В. К. Волошина є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009), Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Вадим Георгійович Пожар захистив у 2010 р. кандидатську дисертацію на тему: «Інститут представництва в кримінальному судочинстві». В. Г. Пожар розробляє наукові проблеми представництва у кримінальному процесі. В. Г. Пожар має друковані праці з питань інституту представництва у кримінальному процесі, передумов та підстав виникнення представництва, співвідношення кримінально-процесуального представництва із адміністративно-процесуальним, співвідношення добровільного та законного представництва у кримінальному процесі. В. Г. Пожар є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009), Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Микола Михайлович Стоянов захистив у 2010 р. кандидатську дисертацію на тему: «Властивості доказів у кримінальному процесі України». М. М. Стоянов розробляє

наукові проблеми допустимості та недопустимості доказів у кримінальному процесі, порядку, умов визнання доказів недопустимими. М. М. Стоянов має наукові праці з питань властивостей доказів, теорії недопустимості доказів, порядку визнання доказів недопустимими, порівняльно-правового дослідження допустимості та недопустимості доказів у кримінальному судочинстві. М. М. Стоянов є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009), Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Денис Вікторович Шилін захистив у 2010 р. кандидатську дисертацію на тему: «Преюдиції в кримінальному процесі». Д. В. Шилін розробляє наукові проблеми преюдиціальноті процесуальних рішень. Д. В. Шилін має друковані праці з питань преюдиціальноті вироку, поняття та історії преюдиції у кримінальному процесі, співвідношення преюдиції із суміжними поняттями, співвідношення преюдиції та внутрішнього суддівського переконання. Д. В. Шилін є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009), Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Старший викладач кафедри кримінального процесу Катерина Володимирівна Дрішлюк здійснює наукові дослідження у сфері проблем участі захисника у суді першої та другої інстанції, забезпечення безоплатної правової допомоги. К. В. Дрішлюк є автором наукових праць з питань участі захисника у судовому розгляді, забезпечення безоплатної правової допомоги у кримінальних справах. К. В. Дрішлюк входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009).

Старший викладач кафедри кримінального процесу Анастасія Вікторівна Підгородинська розробляє наукові проблеми визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних кримінальних інституцій. А. В. Підгородинська має наукові праці з питань принципів міжнародного співробітництва у кримінальних справах, діяльності міжнародних спільнот слідчих груп, визнання та виконання іноземних судових рішень у кримінальних справах. А. В. Підгородинська є співавтором Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.

Кандидат юридичних наук, асистент Інна Василівна Мудрак захистила у 2011 р. кандидатську дисертацію на тему: «Комунікативний процес у судових дебатах у кримінальному судочинстві України». І. В. Мудрак розробляє наукові проблеми теорії судової промови, судового красномовства, процесуальної комунікації. І. В. Мудрак має друковані праці з питань судової промови як конститутивної складової процесуальної діяльності державного обвинувача, судового красномовства як елемента правової комунікації захисника, концепції національного кримінально-процесуального судочинства, особливостей комунікаційного процесу в судових дебатах, філософських основ національного кримінального судочинства.

Асистент кафедри кримінального процесу Аліна Владиславівна Мурзановська здійснює наукові дослідження у сфері проблем кримінально-процесуальної відповідальності. Має наукові праці з окремих аспектів кримінально-процесуальної відповідальності. А. В. Мурзановська входить до авторського колективу Науково-практичного коментаря до Кримінально-процесуального кодексу України, Науково-практичного коментаря до Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також є співавтором підручника «Кримінально-процесуальне право України» (Харків, 2009).

Асистент кафедри кримінального процесу Вадим Володимирович Солдатський розробляє наукові проблеми тем-

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

поральних аспектів кримінально-процесуального права. В. В. Солдатський має наукові публікації із питань строків кримінального процесу, теоретико-методологічних питань часу у кримінальному судочинстві.

Асистент кафедри Ольга Сергіївна Лановенко розробляє наукові проблеми, які стосуються заходів забезпечення кримінального провадження. Має наукові публікації із питань гарантування прав особи у кримінальному судочинстві, застосування домашнього арешту.

Асистент кафедри Олександр Юрійович Дилич розробляє наукові проблеми, які стосуються реалізації принципів кримінального судочинства в апеляційному провадженні. Має наукові публікації із питань реалізації окремих принципів кримінального процесу в апеляційному провадженні.

Ключові слова: кафедра кримінального процесу, наукова діяльність, дисертація, коментар, навчально-методичний посібник.

У статті розглядаються основні наукові досягнення кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

В статье рассматриваются основные научные достижения кафедры уголовного процесса Национального университета «Одесская юридическая академия».

The article deals with the main scientific achievement of the Criminal Procedure department of the National University «Odessa Academy of Law».

УДК 343.9+343.8

В. Дръомін,

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

Т. Мельничук,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права — відносно молодий структурний підрозділ, що був створений 1 січня 1998 р. та набув самостійності серед кафедр, що забезпечують викладання предметів кримінально-правового профілю в Національному університеті «Одеська юридична академія» (на той час Одеська державна юридична академія).

Викладання кримінології та кримінально-виконавчого права кафедрою

має давню історію та сягає часів підготовки професійних юристів на юридичному факультеті Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. У 1966 р. на знову відкритому денному відділенні юридичного факультету була запроваджена в навчальні плани не зовсім відома серед практичних працівників навчальна дисципліна — кримінологія. У роки панування в юридичній науці догматичних дисциплін, викладання кримінології, а фактично — соціології